

Külföldi hírek,

Carstemia

ARABIKA ÉS BZIB, A MÉLYZSOMBOLYOK BIRODALMA

A Fekete-tenger É-i partján, Gagra és Gudauta városok között a hegységképző mozgások a Kaukázus elővonulatában tekintélyes mészkőömegeket emeltek fel. A jura és kréta időszi mészkövek vastagsága 2000–3000 m és közetanilag kiválóan alkalmasak a karsztosodásra. Kedvezőek az éghajlati adottságok is, a hegyvidéken évente 3000–4000 mm csapadék hull. A 2000 m tszf. magasságot meghaladó fennsíkakat az utolsó eljegesedés (würm) idején gleccserek borították, és olvadékvizeik alakították ki a kezdeti függőleges nyelőaknákat. A karsztos zónában állandó jég ma már sehol sincs, de a nagy mennyiségű hó a töbrök alján, a barlangok szájánál a nyár közepéig megmarad, és az aknába zuhogó olvadékuk ma is tágtítja a víznyelő zsombolyokat.

A karsztos vonulatot a Bzib-folyó szurdokvölgye két részre tagolja. (Lásd a mellékelt térképen, amelyen a földrajzi neveket – külföldi olvasóink érdekében – angolos átírással közöljük.) A Ny-i karsztos tömb a Gagra-hegység központi részének tekinthető Arabika-fennsík, a K-i rész a Bzib (Bzibi vagy Bzibszkij)-hegység

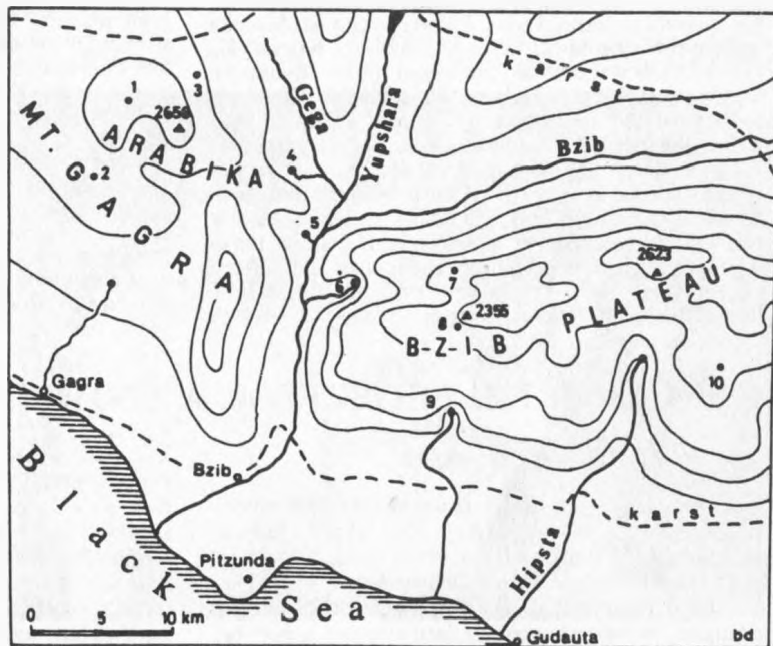
hasznó nevű fennsíkja. Mindkét hegység megközelítően azonos magasságú, kopár karrtos mészkőcsúcsai 2500–2600 m körüliek, a köztük terebélyesedő glaciális medencék talppontjai – ahol a víznyelők húzódnak – 2200–2300 m tszf. magasságban fekszenek.

A két fennsík karsztvizeinek közvetlen vagy közvetett erózióbázisa a Fekete-tenger. Az Arabika-plató vizei a Gagrától É-ra, a hegyek lábánál fakadó forrásokban fakadnak, sőt helyenként a tenger szintje alatt törnek fel. Víznyomjelzéses vizsgálatok kimutatták, hogy az Arabika vizeinek igen jelentős hányada a Bzib völgyében fekvő Kék-tavat (Goluboje ozero, Blue Lake) táplálja, valamint onnan ered a Gega-vízesés és a Jupsara (Yupshara)-forrás vize is. Jóval egységesebb a Bzib-plató vízrendszere, itt a főgyűjtő egy Vacluse-típusú forrás, a Mcsista (Mchishta). Ez az egész Szovjetunió legnagyobb karsztforrása, átlagos vízhozama 9,5 m³/sec., eddig mért maximuma 197 m³/sec.

Az Arabika-Bzib karsztgyűjtés potenciálisan a világ egyik legígéretesebb helye mélyzsombolyok feltáráshoz. Ezt valószínűsítik az alábbiak: a víznyelők és a

Az Arabika- és a Bzib-hegység karsztja. A főbb karsztobjektumok megközelítő fekvése: 1 = Iljuhin-zsomboly (-1240 m), 2 = Kujbisevszkaja-zsomboly (-1110 m), 3 = Kijevszkaja-zsomboly (-1330 m), 4 = Gega-vízesés és barlangforrás, 5 = Kék-tó (Goluboje ozero) és forrása (átl. vízhozam 1,5 m³/sec.), 6 = Jircsva-forrás, 7 = Pantjuhin-zsomboly (-1508 m), 8 = Napra-zsomboly (-970 m), 9 = Mcsista-forrás, 10 = Snyezsnaja-zsomboly (-1370 m).

Arabika and Bzib karst massif. Approximate locations of the main karst features: 1 = Ilyukhins Cave (-1240 m), 2 = Kuibishevskaya (-1110 m), 3 = Kievskaya (-1330 m), 4 = Gega's waterfall and cave spring, 5 = Blue Lake cave spring, 6 = Jirchva cave spring, 7 = Pantyukhin Cave (-1508 m), 8 = Napra Cave (-970 m), 9 = Mchishta cave spring, 10 = Snyezhnaya Cave (-1370 m).

Az abháziai Ilyuhin-zsomboly bejárata 2300 m tszf. magasságban, olvadó hódugó mellett 1990 júliusában
Entrance to the Ilyukhin's Cave in Arabika massif, 2300 m a. s. l. (July 1990)

források közötti szintkülönbség 2000–2200 m, köztük kicsi a térképi távolság és kedvezőek a geológiai adottságok. A zsombolyfeltárások még kezdeti stádiumban vannak, de már eddig is sikerült több helyen 1000 m-nél mélyebbre leereszkedni. Pillanatnyilag az Arabika legmélyebb zsombolya nemrég felfedezett Kijevszkaja (–1330 m), és a régebbi idő óta ismert Ilyuhin (Ilyukhin)-barlang (–1240 m). A Bzib-platón tárták fel a Szovjetunió legmélyebb barlangját, a Pantjukin (Pantyukhin)-zsombolyt, amely 1508 m-es mélységével a világranglista 2. helyezettje. A jelleglegi végpontokon szifonok akadályozzák a továbbjutást, ha ezeken sikerülne átjutni, talán a világ legmélyebb zsombolyai nyílnának meg a kutatók előtt. Ezek feltáráshoz a szovjet kutatók örömmel fogadják külföldi expedíciók jelentkezését, eddig francia, olasz és angol speleológusok próbálkoztak a kaukázusi mélyzsombolyok feltárással. *B.D.*

Deep shafts in the Arabika–Bzib massifs

One of the deepest karst water carrying systems of the world is situated in Abkhazia, in the Arabika and Bzib massifs. The depth between the sinkholes and springs are about 2000–2200 m. The most famous caves are: Pantyukhin's Cave – 1508 m, second deepest cave in the world, Kievskaya – 1330 m, Ilyukhin's Cave – 1240 m. Here is the biggest karst spring in the USSR, the Mchishta (Q average 9,5 m³/sec., Qmax. 197 m³/sec.). The total number of investigated caves in Abkhazia may be counted by hundreds, but not less numbers of caves are waiting for their investigators. The Abkhazian State Committee on Physical Training Culture invites the speleologist to visit this famous cave area and gives help to organize expeditions. Address: Abkhazian ASSR, 384900 Sukhumi, House of Government, Abkhazgoskomsport.

BARLANGI FELFEDEZÉSEK A SZOVJETUNIÓBAN 1989-BEN

Nyugat-Kaukázus, Bzibszkij-hegység

A szovjet és francia barlangkutatók közös téli expedíciójának célja a Novoafonszkaja- és a Mcsista-barlang volt. Egy francia könnyűbúvárnak a barlangokat sikerült egyesítenie a Novoafonszkaja-barlang tavából kiindulva, és egyben feltárnia egy 15-20 méter mélyen található, 90 méter hosszú vízalatti alagutat, amely egy

hatalmas vízalatti terembe vezetett. A francia –35 méterig merült le benne, de sem a fenekét, sem oldalait nem látta meg. A bejárati szifon egyik elágazásából kiindulva egy másik francia könnyűbúvár –68 méterig merült. Ez eddig a legnagyobb merülési mélység, amit a Szovjetunióban értek. A vízalatti kút tovább folytatódik, és úgy tűnik, hogy egyesül a Sznyezsnaja–Mezsennij földalatti rendszerrel.